

Metodické pokyny a manuál použitia pre selektívnu pascu VelutinaTrap (určená na odchyt sršňov ázijských)

Úvod

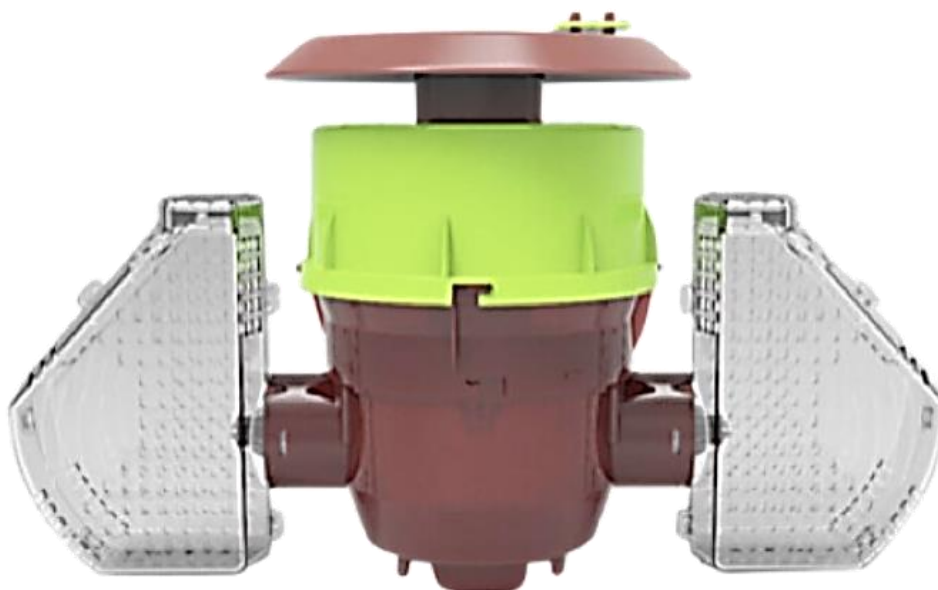
Sršeň ázijský je neobyčajný predátor rôzneho druhu hmyzu, osobitne včiel medonosných. Stojí vo vzduchu pred letáčom úľa a loví prilietajúce včely. Za deň jedna robotnica uloví aj 50 včiel. Útoky začínajú v koncom júla a trvajú až do konca novembra. Lovia len robotnice, ulovenú korisť nosia do hniezda, aby tam krmili larvy. V čase od konca augusta do konca novembra sa vyvíjajú pohlavné jedince – kráľovné a samčeky, ktoré potrebujú väčšie množstvo potravy, aby si mohli vytvoriť veľké tukové rezervy na prezimovanie.

Jedno priemerne veľké hniezdo (t.j. 65 cm dĺžka hniezda, 40 cm priemer hniezda a váha cca 8 kg) skonzumuje počas svojho životného cyklu, t.j. od konca marca do konca novembra, viac ako 11 kg hmyzu.

Včelári musia byť osobitne ostražití. Ak sršne ázijské nájdú výdatný zdroj potravy (včelstvá), budú útočiť na včely do ich vyčerpania. Preto je pozorne sledovať hmyz, ktorí v lete a na jeseň lieta na včelnici pred úľmi a na jeseň na kvitnúce rastliny. Dôležitou signalizačnou rastlinou je brečtan obyčajný, ktorý látko všetky druhy hmyzu. Sršne tak majú cukry z nektáru brečtanu a bielkoviny z uloveného hmyzu, ktorý taktiež saje nektár z kvetov brečtanu.

Spôsob kontroly šírenia sa sršňa ázijského spočíva v troch opatreniach. Najúčinnější spôsob je vyhľadanie a následná odborná likvidácia hniezda vyškolenou osobou. Ďalej je to ochrana úľov pomocou technických pomôcok, v čase útokov sršňov na včelnici, aby nedošlo k tzv. zberovej paralýze včiel. V neposlednom rade je potrebné na jar, prípadne aj na jeseň, uskutočniť odchyt kráľovien – zakladateľiek hniezd pomocou selektívnych pascí.

Jednou zo selektívnych pascí je pasca VelutinaTrap od firmy Beevital.

Pasca VelutinaTrap bola vyrobená tak, aby zachytávala invázny druh *Vespa velutina nigrithorax* a zároveň umožňovala ostatnému hmyzu a včelám bez problémov uniknúť preč.

Sršne uzavreté v pasci vypúšťajú feromóny, ktoré lákajú ďalšie sršne, čím sa zvyšuje účinnosť pasce. Hmyz nikdy nepríde do kontaktu s atraktantom, čím sa zabezpečí čistý a hygienický proces odchytu.

Pascu inštalujeme až po prvých výskytoch sršňov ázijských na včelnici. Pasca sa musí denne kontrolovať, pretože sa v nich zachytávajú aj sršne obyčajné, ktoré sú chráneným druhom hmyzu.

UPOZORNENIE:

Pasce sú dôležitou súčasťou integrovanej kontroly sršňov ázijských. Používajú sa na odchyt kráľovien na jar, prípadne na jeseň, pomáhajú pri monitorovaní možného výskytu sršňov ázijských v danej lokalite a len veľmi obmedzene pomáhajú odchytať robotnice útočiace na včelstvá.

Pasce nie sú hlavným riešením eradikácie sršňa ázijského v danom území.

sršeň ázijský (*Vespa velutina nigrithorax*)

Fotonávod na zloženie pasce VelutinaTrap

1. Rozložená pasca VelutinaTrap

2. Pascu tvorí zelená nádoba so 4 malými vstupnými kruhovými otvormi na naliatie atraktantu.

3. Ďalej hnedej nádoby s jedným kónickým otvorom pre vstup sršňov do pasce.

4. Dôležitá časť pasce je plastová mriežka, ktorá oddeľuje návnadu od odchytovej časti.

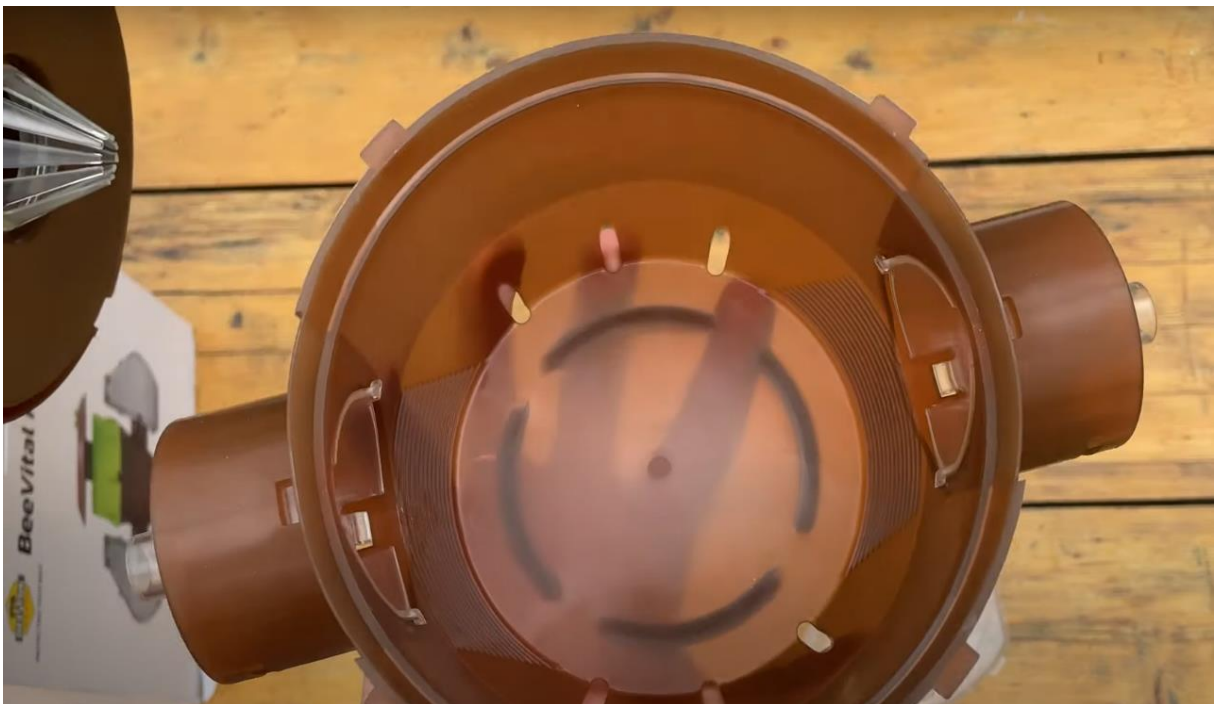
Výhodou tejto pasce je jej veľká nádoba na atraktant s objemom 400 ml. Molekuly atraktantu sa vo väčšom množstve šíria vzduchom po okolí, čo láka sršne, ktoré prilietavajú za pachom návnady.

5. Spodnú (hnedú) časť s návnadou a zelenú časť s otvormi spojíme pomocou zárezov.

6. Ďalšia veľká hnedá nádoba slúži na pripojenie bočných nádob s rozličnými otvormi. Po okrajoch nádoby sú vyrezané otvory na únik drobného druhu hmyzu (osy, včely...). Nádoba sa napojí k dvom už spojeným častiam pasce.

7. Jednotlivé časti sa ľahko spájajú pomocou bočných zárezov.

8. Posledné dôležité časti pasce sú bočné nádoby s malými otvormi pre únik necieleného hmyzu a zachytenie sršňov.

Ak chcete oddeliť zberné nádoby, otočte ich približne o 30 stupňov doľava alebo doprava a opatrne ich vyberte, pretože z otvorov môžu vyletieť sršne.

9. Príprava atraktantu

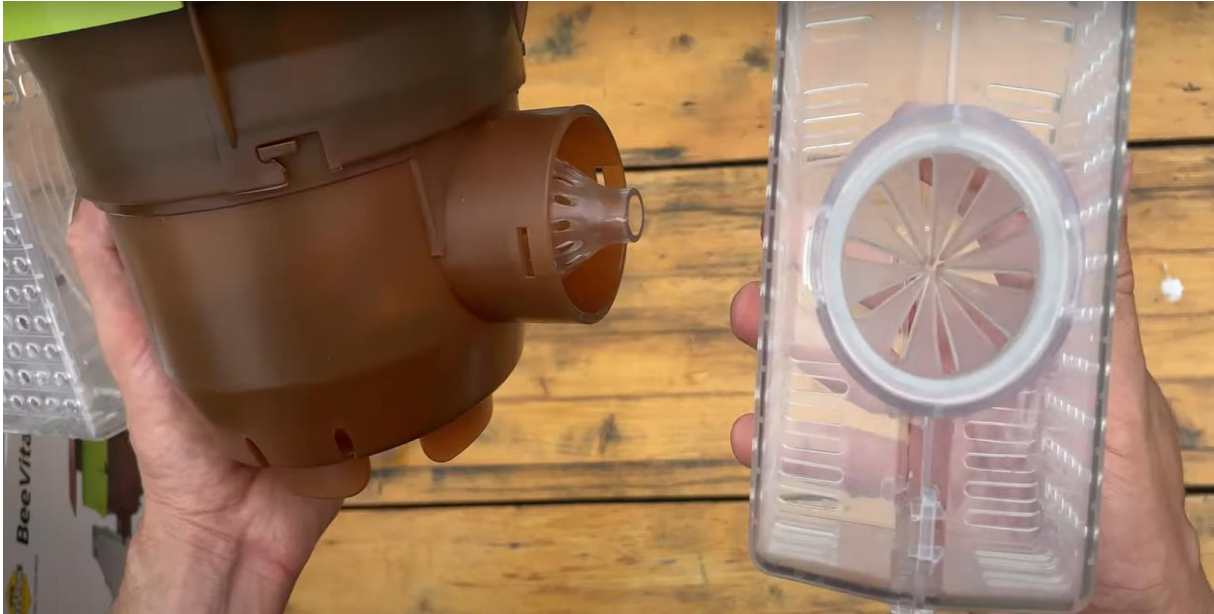
K pasci je pribalený tekutý atraktant s malým vreckom sušeného droždia pre zvýšenie atraktivity návnady. Obsah vrecka vysypeme do pribaleného atraktantu až tesne pred aplikáciou návnady do pasce. Potrebne je prášok s atraktantom miešať 30 sekúnd a takto pripravený roztok naliať cez otvory v hornej časti zelenej nádoby alebo priamo cez mriežku (viď foto). Odporúča sa použiť na prvú dávku až 500 ml atraktantu.

Princíp fungovania pasce

Pasca využíva dva hlavné princípy správania sa sršňov.

Tma spôsobuje sršňom stres. V panike sa prirodzene ťahajú za svetlom. Prilákané vôňou návnady, ku ktorej sa však fyzicky nedostanú, sršne uviaznu v spodnej časti pasce. Priláhané svetlom letia priamo do bočných nádob s otvormi, kde uviaznu. Späť do hnej časti už nevledia, pretože im to neumožní kónický vstup.

Po zachytení v pasci začnú sršne vypúšťať výstražné feromóny, ktorými volajú svoje „sestry“ (robotnice) o pomoc. Práve táto skutočnosť významne zvyšuje účinnosť pasce.

Sršne hynú po niekoľkých hodinách v bočnej odchytovej nádobe vyčerpaním a stresom.

Nádoba obsahuje viacero veľkostí otvorov pre únik včiel, ôs a iného menšieho hmyzu.

Žiaden hmyz sa nemôže v nádobe utopiť. Pasca nijako nezapácha. Roztok láka hmyz, ten sa však k nemu nedostane, prejde cez kónický otvor do spodnej hnedej nádoby a odtiaľ letí do bočných nádob, kde uviazne.

Umiestnenie pasce

Pascu umiestnite strategicky do letovej dráhy sršňov, najlepšie na tienisté miesto na ľavej alebo pravej strane úľov, približne 40 cm nad zemou, alebo ju zaveste na konár stromu. Pascu nevystavujte priamemu slnečnému žiareniu.

Pravidelne doplňajte atraktant, aby ste udržali účinnosť pasce. Na doplnenie použite malé množstvo atraktantu, pričom dbajte na to, aby nádoba zostala približne do polovice plná, najmä počas vysokých teplôt. Pascu úplne vyprázdňte a doplňte, keď sa atraktant znečistí a nedokáže sršne prilákať.

UPOZORNENIE:

Náš pôvodný druh sršeň obyčajný je dôležitým regulátorom hmyzu v prírode. Živia sa komármi, osami, muchami a iným dotieravým hmyzom, preto je potrebné ich chrániť.

Tento materiál vznikol v súvislosti s projektom **Zastavme sršňa ázijského**, ktorý je odozvou **Ekofondu SPP** na hrozbu šírenia sa sršňa ázijského v Európe.

Súčasťou projektu sú aj tieto aktivity:

1. prvá slovenská **aplikácia** „Zastav sršňa“ na nahlasovanie sršňa ázijského
2. **grantový program** Zastavme sršňa ázijského 2024
3. edukatívna **kampaň** pre verejnosť
4. **dokumentárny** film „Sršeň ázijský – hrozba pre naše opelovače a biodiverzitu“

Viac informácií o projekte nájdete na stránke: www.ekofondssp.sk